גם בדין השני, ערב כְּגוֹן דְּכַעַל חוֹב, שמתחייב לשלם למלוה את החוב מבלי לתבוע תחילה את הלוה, לא נחלקו האמוראים ולִדְבֵרֵי הַכֹּל מְשַׁתְּעְבַּד הערב, ועליו לשלם את החוב בבא הזמן. והטעם מפני שהוא גומר בדעתו לפרוע את החוב, והוא לא מסתמך על כך שהלוה יפרע. ועוד, שהמלוה הוציא ממון על סמך ערבותו ויש לו הנאה מכך.

אבל בְּעָרֵב סתם דְּכַעַל חוֹב, שמתחייב לפרוע רק אם הלוה לא יפרע, וְערב כְּגוֹן דְּכְתוּבָה שמתחייב לפרוע את הכתובה בלי לתבוע את הבעל, בזה פְּלִיגִי – נחלקו, אִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר – יש שאמר שאַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ נְכָסֵי לְלֵוֶה – שאף אם אין נכסים ללוה וכן לבעל, מְשַׁתְּעְבַּד הערב לשלם. וְאִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר – ויש שאמר שרק אִי אִית לֵיהּ – אם יש ללוה ולבעל נכסים, הערב גומר בדעתו ומְשַׁתְּעְבַּד, לפי שהוא סומך על כך שאם הוא יצטרך לשלם, יהיה לו מהיכן לגבות. אבל אִי לֵית לֵיהּ נכסים ללוה ולבעל, אין הערב גומר בדעתו לפרוע והוא לֹא מְשַׁתְּעְבַּד.

וְהִילְכְתָא כְּבוּלְהוּ – בכל הערבים שהזכרנו, אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ – שאין לו נכסים ללוה ולבעל, מְשַׁתְּעְבַּד הערב, כַּר – חוץ מֵעֲרַב סתם דִּכְתוּבָה, דְּאַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ – שיש לו נכסים לבעל, לֹא מְשַׁתְּעְבַּד הערב.

שואלת הגמרא מַאי טַעְמָא – מדוע ערבות כזאת אינה מחייבת. עונה הגמרא מַצְוָה הוּא דְּעָבֵד – כוונתו רק לעשיית מצוה לסייע בנישואין, ולא גמר בדעתו לפרוע את הכתובה, וְעוד שלֹא מִידֵּי חֲסָרָה – האשה לא חסרה כלום, אלא הבעל התחייב מעצמו על הכתובה, ואין הנאה לערב על שחבירו הוציא כסף על סמך ערבותו, ולכן אינו משתעבד.

אֲמַר רַבִינָא, תָּא שְׁמַע יש להביא ראיה נגד מר זוטרא מֵעִיקָּרָא דְּתַקָּנָתִין – מהסיבה שחכמים תקנו בגללה שכתובה תיגבה מזיבורית. נאמר בברייתא לעיל (מט:), שטעמם היה מפני שיוֹתֵר מִמָּה שֶּׁאִישׁ רוֹצֶה לִשָּׂא, הָאִשָּׁה רוֹצָה לִינָּשֵׂא, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ – ואם תעלה בדעתך כדברי מר זוטרא שהגבייה מזיבורית אינה אלא מִיתֵּמֵי, אם כן, הָאי מִשּׁוּם דְּיִתֵּמֵי הוּא – התקנה היא בגלל היתומים ולטובתם, ולא בגלל שהאשה רוצה להנשא.

תְּיוּבְתָא דְּמַר זוּטְרָא – התשובה על דברי מר זוטרא תְּיוּבְתָא – היא תשובה שאין עליה פירכא, וכתובה דינה בזיבורית גם כשניגבית מהבעל.

אֲמַר מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב נַחְמָן, שָׁטַר חוֹב הַיּוֹצֵא עַל הַיְתוֹמִין – אדם לוה כסף בשטר ומת, והמלוה תובע את בניו לפרוע לו את חובו. הדין הוא, שאַף עַל פִּי שֶׁכָּתוּב בּוֹ – בשטר, שהלווה מתחייב לפרוע את החוב מהשָּׂבֶה – מקרקע עידית, אֵינוֹ גּוֹבֶה מהיתומים אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית.

אֲמַר אַבָּיֵי תַּרְעָ – וראיה לדבריו, דְּבַעַל חוֹב שגובה מהלווה דִּינֵיהּ בְּבִינוֹנִית, וּמִיתֵּמֵי – ואף על פי כן כשהוא גובה מיתומים דינו בְּזִיבּוּרִית, ולפיכך, גם אם הלווה התחייב לפרוע מעידית, כשהמלוה גובה מהיתומים, אינו גובה אלא מהזיבורית.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא לאביי, הָכִי הַשְׁתָּא – אין דמיון בין שני המקרים, הרי סתם בַּעַל חוֹב דִּינֵיהּ מְדָאוֹרַיְיתָא בְּזִיבּוּרִית, כְּדַעוּלָּא – וכמו שעולא העלה דין זה מפסוק, דְּאָמַר עוּלָּא, דִּבֵּר תּוֹרָה בַּעַל חוֹב בְּזִיבּוּרִית, שֶׁנֶּאֱמַר בענין משכון שהמלוה לוקח מהלווה, 'בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ וְגוֹ' אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה' (דברים כד יא), שפירושו, אתה המלוה תעמוד מחוץ לביתו של הלווה, והלווה שאתה נושה בו, יוציא אליך את המשכון. והרי מַה דְּרִבּוֹ שֶׁל אִישׁ שלוה מעות לְהוֹצִיא לפרעון, הוי אומר, את הַפֵּרוֹת והגרוע שֶׁבַּכֵּלִים שלו, וכך גם כשהלווה רוצה לפרוע קרקע, הוא נותן לו את הקרקע הזיבורית שלו, למדנו אם כן, שמהתורה דינו של המלוה בזיבורית. וּמָה טַּעַם אָמְרוּ חכמים שבַּעַל חוֹב דינו בְּבִינוֹנִית, כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּנָעוֹל דֶּלֶת בִּפְנֵי לְוִין, שאם המלוה ידע שהלווה יפרע את חובו בזיבורית הוא ימנע מלהלוות כסף לאנשים. וְלֵכִן נַמִי יַתְמֵי – כשמת הלווה והמלוה תובע את היתומים, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן אַדְּאוֹרַיְיתָא – העמידו רבנן את דינו על דין תורה שגובה מזיבורית.

אֶלָּא הָכָא – אבל כאן שהלווה התחייב במפורש בשטר לשלם למלוה מקרקע עידית שלו, והקרקע נעשתה ערב למלוה לפרוע ממנה החוב, כֵּיוָן דְּדִינֵיהּ של העבד במקרה זה מְדָאוֹרַיְיתָא לפרוע בְּעִידִית, כמו כל ערב שמשתעבד מהתורה, לכן אֲפִילּוּ כשהמלוה גובה מֵיתֵמֵי, נַמִי – גם אז דינו לגבות בְּעִידִית.

מקשה הגמרא, וְלִרְבָּא הסובר שאם מהתורה דינו של התובע לגבות מעידית, כך הוא גובה גם מיתומים, וְהָתְנֵי אִכְּרֵם חִוָּארָה, אֵין נִפְרָעִין חובות של האב מִנְּכְסֵי יְתוֹמִין, אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית, וַאֲפִילּוּ אם הנפרעים הֵן נִיזָּקִין שניזוקו על ידי אביהם ודינם לגבות מעידית, מכל מקום מהיתומים הם גובים מזיבורית. וְהָא נִיזָּקִין דִּינָן מְדָאוֹרַיְיתָא בְּעִידִית, ואף על פי כן, מיתומים הם גובים זיבורית, ואם כן גם מלוה שמהתורה מגיע לו עידית, יגבה מיתומים זיבורית.

מתרצת הגמרא, הָכָא בברייתא בְּמַאי עָסְקִינַן – מדובר כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה הקרקע העידית דְּנִיזָּק שווה כְּמו הקרקע הזיבורית דְּמַזִּיק. וְבשיטתו של רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא שנויה, דְּאָמַר מְדָאוֹרַיְיתָא בְּדָנִיזָּק שָׁיְימִינַן – שמהתורה נקבעת העידית לפי קרקעותיו של הניזק, והמזיק יכול לשלם את הזיבורית שלו, וּמִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם תַּקָּנוּ – תיקנו רַבָּנָן שתשלום העידית הוא כְּדָמַזִּיק – מהעידית של המזיק. אבל כל זה כשגובה מהמזיק עצמו, וְנֵבִי יַתְמֵי – אם המזיק מת, והניזק גובה מבניו היתומים, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן אַדְּאוֹרַיְיתָא – העמידו חכמים את דינו על דין תורה שיגבה מהזיבורית של המזיק.

מקשה הגמרא, אִינִי – והלא אין הדבר כך, וְהראיה שהֲתָנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נִיזְקָאֵה, אֵין נִפְרָעִין חובות של האב מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית, וַאֲפִילּוּ הֵן עִידִית. שואלת הגמרא, מַאי – מה הכוונה 'אֲפִילּוּ הֵן עִידִית', לָאו אַף עַל גַּב – האם אין הכוונה שאפילו דְּכְתִיב עִידִית בְּשָׂטָרָא – שהלווה התחייב בשטר לפרוע מעידית, ואף על פי כן גובה מהיתומים מזיבורית.

מתרצת הגמרא, לֹא אין זו כוונת הברייתא, מַאי עִידִית – מה שכתוב בברייתא 'אפילו הן עידית', הכוונה שֶׁשָּׁפְאֵי עִידִית – שבזמן שהלווה התחייב בשטר לפרוע למלוה עידית, היתה לו קרקע עידית עידית, והיא נגזלה ממנו או שהתקלקלה, ונשארו לו קרקעות אחרות עידית בינונית וזיבורית. במקרה זה התבטלה התחייבותו של הלווה לפרוע מהעידית שלו כיון שהעידי עידית התקלקלה, וחזר דינו מהתורה לפרוע מזיבורית.

כְּדַרָבָא – כמו דין אחר דומה לזה שאמר רבא. דְּאָמַר רָבָא, אדם שֶׁהִזִּיק שדה זִיבּוּרִית הניזק גּוֹבֶה את הנזק מִן הָעִידִית שבנכסי המזיק, ואפילו אם היא עידי עידית. ואם לאחר ההיזק שֶׁפְּאֵי עִידִית – העידית נסתלקה ממנו, ועדיין יש לניזק עידית בינונית וזיבורית, יכול המזיק לומר לניזק מזלך גרם שהשדה המשועבדת לך התקלקלה, ואתן לך זיבורית, אלא שחכמים תיקנו מפני תיקון העולם שיהא גּוֹבֶה מִן הַבִּינוֹנִית.

וכן במקרה שלפנינו כשהתקלקלה העידית של הלווה, מן התורה דינו בזיבורית, ומתקנת חכמים פורע מבינונית, וְנֵבִי יַתְמֵי – וכשבא ליפרע מיתומים, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן אַדְּאוֹרַיְיתָא – העמידו רבנן את דינו על דין תורה, שבמקרה זה הוא בזיבורית.

שנינו במשנה, אֵין נִפְרָעִין מִנְּכְסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית: בָּעֵי רַב אֲחַדְבּוֹי בַּר אַמֵּי, האם יְתוֹמִים שֶׁאָמְרוּ במשנה שגובים מהם מזיבורית, הכוונה רק ליתומים קְטַנִּים, אוֹ אֲפִילּוּ ליתומים גְּדוֹלִים. וצדדי הספק הם, תַּפְקָתָא הִיא דְּעָבוּד רַבָּנָן נַבֵּי יַתְמֵי – האם זו תקנה לטובת היתומים, שלא יטרחו למכור את הזיבורית שהניח להם אביהם, ותיקנו שהנושים יקחו את הזיבורית וימכרו אותה. לפי זה, מסתבר שליתומים קְטַנִּים עָבוּד רַבָּנָן תקנה זו, אבל לְיתומים גְּדוֹלִים שיכולים להתעסק בעצמם במכירת הזיבורית, לֹא עָבוּד רַבָּנָן תקנה זו. אוֹ דִלְמָא – או שמא הטעם שגובים מהיתומים רק מזיבורית, מפני שכך הוא דין תורה בבעל חוב, ורק כשגובה מהלוה עצמו חששו לנעילת דלת בפני לווים ואמרו שדינו בבינונית, אבל כשגובה מיתומים אין מקום לחשש של נעילת דלת, מִשּׁוּם דְּלֹא

המשך בעמוד קצא

מַפִּיק אַדַּעְתָּא דְּמַלָּוֶה – שלא עולה על דעתו של המלוה דְּמֵית לֵוֶה – שהלווה ימות, וְנָפְלֵי נְכָסֵי קַמֵּי יַתְמֵי – והנכסים יפלו לפני היתומים, והם ישלמו מזיבורית, דְּהָוֶה לֵיהּ נוֹעֵל דֶּלֶת – שבגלל זה המלוה ינעל את הדלת בפני הלווים. הִלְכָךְ אֲפִילּוּ כשגובים מיתומים גְּדוֹלִים, נַמִּי – גם גובים רק מזיבורית.

הגמרא פושטת את הספק מברייתא: תָּא שְׁמַע דְּתָנֵי אַבַּיֵי קִשִּׁישָׁא, יְתוֹמִין שֶׁאָמְרוּ חכמים במשנתינו, הכוונה יתומים גְּדוֹלִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שגם ביתומים קְטַנִּים הדין כן. מפורש אם כך, שלגבי גבייה מזיבורית מיתומים, אין הבדל בין קטנים לגדולים.

דוחה הגמרא, וְדִלְמָא הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן שְׁבוּעָה – אולי הברייתא ששנה אביי קשישא עוסקת בענין השבועה שצריך הנפרע מנכסי יתומים להשבע שהאבא לא פרע את החוב, ולענין זה גם כשנפרעים מיתומים גדולים הדין הוא כך, שצריך להשבע, כיון דְּגָדוֹל כְּמֵילֵי דַּאֲבוּהּ כָּקָטָן דָּמֵי – שהיתום הגדול בענין עסקי אביו הרי הוא כקטן, לפי שאינו יודע אם אביו פרע את החוב או לא.

אֲבָל לְעִנְיַן גבייה מִזִּיבּוּרִית, על זה לא דיברה הברייתא, ואם כך לא נפשט ספיקו של רב אחדבוי אם הגביה מזיבורית נאמרה גם ביתומים גדולים.

וְהִלְכָתָא

יְתוֹמִין שֶׁאָמְרוּ – הדינים ששנינו ביתומים, נאמרו אפילו ביתומים גְּדוֹלִים וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר – ופשוט שנאמרו גם ביתומים קְטַנִּים, בֵּין לְשָׁבוּעָה שכל הנפרע מהם צריך להישבע שלא פרעו אביהם, וּבֵין לְעִנְיַן שהמלוה שבא לגבות מהם את חוב אביהם דינו שגובה מִזִּיבּוּרִית.

שנינו במשנה, שאֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי חוֹרִין: בָּעֵי רַב אֲחַדְבּוֹי בַּר אַמֵּי, כְּמַתָּנָה הֵיאַךְ – האם מלוה רשאי לטרוף ממי שקבל מתנה קרקע בינונית המשועבדת למלוה, בעוד שיש ללוה קרקע זיבורית, או שגם במתנה קיים הכלל שאין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין.

צדדי הספק הם, תַּקְּנָתָא הוּא דְּעָבוּד רַבָּנָן – האם התקנה שעשו חכמים, באה מִשּׁוּם פְּסֵידָא דְּלִקּוּחוֹת – כדי שהלקוחות ששילמו כסף עבור הקרקע לא יפסידו את כספם. אֲבָל בְּמַתָּנָה, דְּלֵיכָּא פְּסֵידָא דְּלִקּוּחוֹת – שאין הפסד למקבל, שהרי לא שילם כסף עבור המתנה. ואם כן יוכל המלוה לגבות ממנו את הבינונית לֹא תקנו שאין גובים ממשועבדים במקום בני חורין. אוֹ דִלְמָא, מַתָּנָה נַמִּי – או שמא גם במתנה אִי לָאו דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינַּיהּ – אם לא שהיה לנותן הנאה מהמקבל, לֹא יָהֵיב לֵיהּ מַתָּנָה – לא היה נותן לו מתנה, ונחשב ששילם עבור המתנה, וְהִלְכָךְ כִּי פְּסֵידָא דְּלִקּוּחוֹת דְּמֵי – ודומה להפסד הלקוחות.

אָמַר לֵיהּ מַר קְשִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אַשִׁי, תָּא שְׁמַע – נפשוט את הספק מברייתא, שִׁכִּיב מֵרַע – אדם שעמד למות שֶׁאָמַר – שחילק בשטר הצוואה קרקע לשלשה בני אדם, וכתב תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפָלוֹנִי, וְ' מָאוֹת זוּז לְפָלוֹנִי וְד' מָאוֹת זוּז לְפָלוֹנִי. אֵין אוֹמְרִים כָּל הַקּוֹדֶם בְּשִׁטָּר הצוואה זָכָה, אין אומרים שאם אין מספיק קרקעות לכולם, שהראשון יזכה בכל חלקו וזה שאחריו יטול ממה שנשאר וכך הלאה, אלא כולם מקבלים לפי חלקם, מפני שכוונת השכיב מרע היתה לחלק לכולם בבת אחת, אלא שלא היתה לו אפשרות לומר בבת אחת את כולם. לְפִיכָךְ אם יָצָא עָלָיו – על השכיב מרע שֶׁטַּר חוֹב לאחר מותו וכבר קיבלו מקבלי המתנות את חלקם, והמלוה בא לגבות את חובו מהם, גּוֹבֶה מִכּוּלָּן – המלוה גובה מכולם בשווה, וכל אחד יתן לתשלום ההלואה לפי חלקו.

אֲבָל אִם אָמַר – אבל אם השכיב מרע כתב בשטר הצוואה, תְּנוּ קרקע בשווי מָאתַיִם זוּז לְפָלוֹנִי, וְאַחֲרָיו תנו קרקע בשווי ארבע מאות לְפָלוֹנִי, וְאַחֲרָיו תנו קרקע בשווי שלש מאות לְפָלוֹנִי, וְאַחֲרָיו תנו קרקע בשווי ארבע מאות לְפָלוֹנִי, כיון שהשכיב מרע אמר 'ואחריו לפלוני', מוכח שכוונתו לחלק את הנכסים לפי סדר, תחילה לראשון ואחריו לשני, ולכן אוֹמְרִים שֶׁכָּל הַקּוֹדֶם בְּשִׁטָּר זָכָה – כלומר, הראשון שקיבל את המתנה, יקבל את כל חלקו ואם נשארו עוד נכסים יקבל גם השני ואם נשארו עוד נכסים יקבל השלישי. לְפִיכָךְ, אם יָצָא עָלָיו – על השכיב מרע שֶׁטַּר חוֹב, ובא המלוה לגבות את חובו ממקבלי המתנה, גּוֹבֶה כל מה שיוכל מִן הָאַחֲרוֹן, ואם אֵין לוֹ – מספיק עבור כל החוב, גּוֹבֶה את השאר מִמַּשְׁלַפְנֵי פָּנָיו.

והנה, הברייתא דיברה בכל האופנים, וְאַף עַל גַּב דְּקָמָא – גם אם הראשון קיבל קרקע בֵּינוֹנִית, וּבָתְרָא – והאחרון קיבל קרקע זִיבּוּרִית, וכתוב בברייתא שִׁמְזִיבּוּרִית של האחרון גָּבֵי, אבל מִבֵּינוֹנִית שנמצאת אצל זה שלפניו, לֹא גָּבֵי, אף שדינו של המלוה לגבות מבינונית, שֶׁמַּע מִינָּהּ בְּמַתָּנָה נַמִּי עָבוּד רַבָּנָן תַּקָּנָתָא - מוכח מכאן שגם במקבל מתנה עשו חכמים תקנה לא לגבות ממשועבדים במקום שיש בני חורין.

דוחה הגמרא את הראיה, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – הברייתא הזאת עוסקת בְּבַעַל חוֹב – כלומר, כל אלה שאמר לתת להם, לאחד מאתים ולשני שלש מאות, בעלי חובות שלו היו. ושטר החוב שיצא עליו אחר כך, קדם לכל בעלי החובות הללו.

מקשה הגמרא, איך אפשר לומר שכל אלו בעלי חובות, וְהָא תְּנוּ קָאָמַר - הלא השכיב מרע אמר 'תנו' והוא לשון מתנה, והיה לו לומר 'שלמו' או 'תפרעו'. מתרצת הגמרא, כוונת השכיב מרע היה תְּנוּ בְּחוֹבֵי – תנו לפרעון חובי.

עוד שואלת הגמרא, אם המקבלים כולם היו בעלי חובות, מדוע המקבל האחרון לפי הסדר של שטר הצוואה, גובים ממנו תחילה, וְלִיחֵזֵי שְׁטָרָא דְּמַאן קָדֵים – נראה בשטרי ההלואה שטרו של מי קדם, והקודם בשטר ההלואה יהיה האחרון לגבות ממנו. וכן קשה על הרישא של הברייתא, שאם לא אמר 'ואחריך לפלוני', גובה מכולן, ולמה לא תהיה הגבייה לפי זמנם של שטרי ההלוואה.

מתרצת הגמרא, דְּלֵיכָּא שְׁטָרָא – שכל אלו הלוו בעל פה ולא היה להם שטר. שואלת הגמרא, וְהָא 'כָּל הַקּוֹדֵם בִּשְׁטָר' קָאָמַר בברייתא, ואיך אמרת שאין למלווים שטר. מתרצת הגמרא, בִּשְׁטָר פְּקַדְתָּא – הברייתא מתכוונת לשטר הצוואה שכל הקודם בשטר הצוואה קודם לחברו, אבל ההלוואות היו בעל פה.

הגמרא מביאה עוד אוקימתא לבאר את הברייתא באופן שלא נוכל להוכיח מהברייתא מה הדין בספק של רב אחדבוי.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא, אֲפִילּוּ מַתָּנָה נַמִּי – אפשר לומר שהברייתא מדברת במתנה ואל בבעלי חובות. וְלֹא קַשְׁיָא – ולא יקשה לנו שאם במתנה לא תקנו חכמים תקנתם, מדוע כתוב בברייתא 'גובה מן האחרון', מַאי 'גּוֹבֶה מִן הָאַחֲרוֹן', – מה הכוונה גובה מן האחרון אֵין נִפְרָע אֶלָּא אַחֲרוֹן. כלומר, שאם המלוה טרף מהראשון את הבינונית, חוזר הראשון לאחרון ולוקח ממנו את השדה זיבורית שהוא קיבל. שמכיון שהשכיב מרע אמר 'ואחריך לפלוני' אין זה נכון שהמאוחר יקבל והמוקדם לא יקבל, ולכן האחרון יהיה זה שיפסיד.

דחיה נוספת, וְאִי בָּעֵית אֵימָא, שהברייתא מדברת דְּשָׁוּו כּוּלְּהוּ לַהֲדָדֵי – כל הקרקעות שהשכיב מרע נתן במתנה, שוות באיכותן. באופן זה המלוה יגבה מהקרקע הבינונית שנמצאת אצל האחרון. והטעם, שכשם שנותן המתנה יכול לתת למלוה איזו קרקע בינונית שהוא רוצה, מקבל המתנה קיבל ממנו גם זכות זו, ולכן גם הוא יכול לדחות את המלוה לבינונית שאצל הלוה או לבינונית שאצל הלקוח המאוחר:

שנינו במשנה אֵין מוֹצִיאִין לְאֲכִילַת פֵּרוֹת – אדם מכר ללוקח שדה גזולה באחריות, והנגזל לקח ממנו את השדה עם פירותיה, חוזר הלוקח וגובה מהגזלן את מחיר הקרקע מנכסים משועבדים אבל את דמי הפירות שנלקחו ממנו גובה רק מנכסי המוכר: מקשה הגמרא, מַאי טַעְמָא – מה ההבדל בין הקרקע לבין פירותיה. מתרצת הגמרא, אָמַר עוּלָּא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, לְפִי שֶׁאֵין הפירות כָּתוּבִין בשטר המכירה. עיקר האחריות של המוכר היא על הקרקע, והעדים מוציאים קול רק על הנאמר בעיקר השטר, ומזה יודעים הלקוחות להזהר. הפירות והשבח שהלוקח ישביח אינם בעולם בשעת כתיבת השטר, ועל זה אין העדים מוציאים קול, ולכן האחריות על הפירות והשבח נחשבת למלוה על פה.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְעוּלָּא, לדבריך וְהָא מְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת שהבעל מתחייב לאשתו, שכאשר היא תתאלמן היא ובנותיו יזונו מנכסיו, דִּכְתִיבִי דְּמוּ – שדינם ככתובים בשטר, כיון שחיובם הוא תנאי בית דין, ומעת שהאשה נישאת יוצא קול שהבעל מתחייב במזונות וְקָתָנֵי אֵין מוֹצִיאִין – ואף על פי כן כתוב במשנה שלא גובים ממשועבדים, ואם כן אי אפשר לומר שהסיבה שלא מוציאים לאכילת פירות היא בגלל שאינם כתובין ואין עליהם קול, כי רואים שאפילו תנאי בית דין שכן כתוב גם לא גובים ממשועבדים.

אָמַר לֵיהּ עולא לרבי אבא, אין להקשות ממזון האשה והבנות, מִפְּנֵי שֶׁהֶחֱתַם מַעֲשֶׂה הָכִי אִתְּקִין – לכתחילה כך היתה התקנה, שהמזונות כְּתוּבִין הֵן בשטר הכתובה, רק כדי לגבות אֲצֵל בְּנֵי חוֹרִין, וְאֵין כְּתוּבִין הֵן בשטר הכתובה, כדי לגבות אֲצֵל מְשׁוּעְבָּדִין. והטעם, כיון שיש חשש שאדם לא ירצה לעולם לקנות קרקע אם אלמנתו ובנותיו של המוכר יבואו לעולם לגבות ממנו מזונות שזה דבר שאין לו קצבה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַב יוֹחָנָן, שאין גובים לאכילת פירות ממשועבדים, לְפִי שֶׁאֵין כְּתוּבִין בשטר המכירה, ואין לזה קול. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי, וְהָא מְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת שהבעל מתחייב

המשך בעמוד רג

לתת אחרי מותו, דִּכְמַאן דִּכְתִיבִי דָּמוּ – שהם כתובים בשטר הכתובה ויש לזה קול שהבעל משתעבד להם, וְקָתָנֵי במשנה שאֵין מוֹצִיאִין אותם ממשועבדים.

אָמַר לֵיהּ רב אסי לרב זירא, מזון האשה והבנות, מֵעִיקָּרָא הָכִי אִתְּקוּן – לכתחילה כך היתה התקנה, שִׁכְתוּבִין הֵן לגבייה אֵצֶל בְּנֵי חוֹרִין, וְאֵין כְּתוּבִין הֵן לגבייה אֵצֶל מְשׁוּעְבָּדִין.

רַבִּי חֲנִינָא אָמַר, אין מוציאים לאכילת פירות מנכסים משועבדים, לְפִי שֶׁאֵין כמויות הפירות קְצוּבִין, פעמים שכמות הפירות גדולה ופעמים קטנה, ואין הלקוחות יודעים להזהר. אֵיבָּעֵיָא לְהוּ – הגמרא מסתפקת, לְרַבִּי חֲנִינָא קְצוּבִין וּכְתוּבִין בָּעֵי – האם רבי חנינא סובר שכדי לגבות ממשועבדים צריך שיהיו גם קצובין וגם כתובים,